

Uppgiften vid sommarnatten

Berättelse

Det var i juli 1931, och Evert Taube var 41 år gammal. Han hade redan rest jorden runt och bott flera år i Argentina, men den här sommaren befann han sig på en liten ö i Roslagen, norr om Stockholm. Ön hette Håtö Svansar och låg ute i skärgården nära Furusund, dit man bara kom med båt. Där ägde en man som hette Karl von Schewen ett sommarställe, och dit hade han bjudit gäster till en stor fest.

Festen hölls av ett sällskap som kallades Pelarorden. Det var ett slutet sällskap, och Evert Taube ville gärna bli medlem. För att komma med fick han dock en uppgift, som konstnären och skämttecknaren Albert Engström gav honom: han skulle skriva en visa om Stockholms skärgård, om sommarluften och om de mörknande julinätterna i Roslagen. Det var inte vilken beställning som helst, eftersom Engström själv var en av de författare som Taube såg upp till.

Eftersom Evert kände havet sedan barndomen, var ämnet inte främmande för honom. Han satte sig ute i den ljusa sommarkvällen och lät blicken vandra över omgivningen. Han såg havsfåglar som seglade över vattnet, och han la märke till en ung kvinna i vit klänning som dansade med värden, Karl von Schewen. Sommarvinden, vågorna och ljuset blev till bilder och rader inne i hans huvud, medan kvällen långsamt blev mörkare.

Med lutan i famnen sjöng Evert fram sin visa. Han döpte den till "Calle Schewens vals", och på så sätt blev hans värd för alltid odödlig under namnet Calle Schewen. Visan handlar om en kärleksfull, lite vemodig sommarnatt i skärgården, där dansen och naturen smälter samman. Redan samma sommar trycktes texten i en tidning, och några år senare fanns hela visan i en sångbok. Det är värt att veta att en del forskare tror att Taube faktiskt arbetade med visan under en längre tid, och inte skrev allt på plats samma kväll. Men berättelsen om sommarnatten på Håtö Svansar lever vidare, eftersom den fångar något sant om hur visan kom till.

I dag räknas "Calle Schewens vals" som en av Sveriges mest älskade visor. Många svenskar kan sjunga den utantill, särskilt på midsommar och sommarfester. De flesta vet inte att den föddes som en uppgift på en liten ö, en julikväll för länge sedan.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
befinna sig	vara på en viss plats
skärgård	ett havsområde med många små öar
sommarställe	ett hus där man bor på sommaren
slutet sällskap	en grupp som inte alla får vara med i
beställning	när någon ber dig göra ett bestämt arbete

ORD	FÖRKLARING
se upp till någon	beundra någon
la märke till	Hon la märke till att dörren stod öppen.
värd	personen som bjuder gäster till sitt hem
odödlig	någon som aldrig glöms bort
vemodig	lite ledsen och längtande på samma gång
smälta samman	bli till en enda sak
utantill	ur minnet, utan att läsa

Läsförståelsefrågor

1. Hur gammal var Evert Taube när scenen utspelar sig?
 1. 21 år
 2. 41 år
 3. 61 år
2. Hur tog man sig till ön Håtö Svansar?
 1. med tåg
 2. med bil
 3. med båt
3. Vilken uppgift fick Taube av Albert Engström?
 1. att måla en tavla av ön
 2. att skriva en visa om skärgården och sommaren
 3. att laga mat till festen
4. Varför var uppgiften extra speciell för Taube?
 1. Albert Engström var en författare som Taube såg upp till
 2. han hade aldrig sett havet förut
 3. han ville inte bli medlem
5. Hur fick visan sitt namn?
 1. efter ön
 2. efter värden Karl von Schewen
 3. efter en av fåglarna
6. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Taube hade tidigare bott i Argentina.
 2. Alla forskare är säkra på att hela visan skrevs samma kväll på ön.
 3. Karl von Schewen blev känd som "Calle Schewen" tack vare visan.
 4. Taube spelade piano när han sjöng fram visan.
7. Varför säger texten att Karl von Schewen blev "odödlig"? Förklara med egna ord. (öppen fråga)
8. Texten nämner att en del forskare tror att Taube arbetade med visan en längre tid. Varför kan det vara bra att veta det? (inferens)
9. Varför tror du att många svenskar fortfarande sjunger visan på midsommar, fast de inte vet hur den kom till? (inferens)

Facit

1. 41 år
1. med båt
1. att skriva en visa om skärgården och sommaren
1. Albert Engström var en författare som Taube såg upp till
1. efter värden Karl von Schewen
1. ja b) nej (texten säger att en del forskare tror att han arbetade längre tid) c) ja d) det står inte i texten (texten säger luta, inte piano)
- Exempel på svar: Att han aldrig glöms bort, eftersom hans namn lever vidare i en visa som människor sjunger än i dag.
- Exempel på svar: Det hjälper oss att skilja mellan en fin berättelse och vad som säkert är sant, och att förstå att konst ofta tar tid att skapa.
- Exempel på svar: För att visan ger en stark känsla av svensk sommar och hör ihop med fest och gemenskap, oavsett hur den en gång kom till.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten ger en närbild av tillkomsten av "Calle Schewens vals" och kompletterar biografien, som bara nämner visans titel. Den är skriven i preteritum — bra för att öva dåtid och orsakssamband (eftersom, för att, medan). Notera att texten medvetet skiljer på den vackra berättelsen och vad forskare tror; det går att diskutera källkritik. Tema: inspiration och hur konst kommer till.

Diskussionsfrågor

- Ibland blir en plats eller en person känd genom en sång eller en bok. Känner du till ett sådant exempel?
- Taube fick en uppgift och skapade något fint av den. När kan en uppgift eller ett tvång leda till något bra?
- Texten skiljer mellan en vacker historia och vad som säkert är sant. Varför är det viktigt att fundera över om en berättelse är sann?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en plats eller ett ögonblick som du gärna skulle vilja fånga i en sång, en dikt eller en bild.

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Evert Taube (sv.wikipedia.org/wiki/Evert_Taube)
- Taubesällskapet: Biografi (taubesallskapet.se/biografi)
- Nationalencyklopedin: Evert Taube
- Wikimedia Commons: File:Evert-Taube_1961.JPG

Fakta granskad i juni 2026. Axel Evert Taube föddes 12 mars 1890 i Göteborg och dog 31 januari 1976 i Stockholmsområdet. Han växte upp på fyrön Vinga, där hans far var fyrvaktare. Han gick till sjöss som ung och bodde cirka 1910-1915 i Argentina, där han bland annat arbetade som gaucho. Han skrev över 200 visor, däribland "Calle Schewens vals", "Sjösala vals", "Så länge skutan kan gå" och "Ånglamark". Han var även författare och konstnär. Gift med konstnären Astri Bergman 1925. Hans porträtt finns på den svenska 50-kronorssedeln sedan 2015. Osäkerhet: källorna anger olika exakta år (1910 eller 1911) för avresan till Argentina; "cirka 1910-1915" används här. Dödsplatsen anges olika (Stockholm / Saltsjöbaden); "Stockholmsområdet" används.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.